

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa kompletteringsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium; given Stockholms slott den 19 februari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 105, beviljade riksdagen år 1933 ett anslag av högst 1,460,000 kronor till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 2 februari 1933 framlagt för-

slag. För budgetåret 1933/1934 anvisades för ändamålet ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel. Kungl. Maj:t uppdrog där- efter åt byggnadsstyrelsen att uppföra ifrågavarande byggnader, därvid det skulle tillkomma byggnadsstyrelsen att efter samråd med medicinalstyrelsen vidtaga de smärre omläggningar och ändringar i förslaget, som kunde visa sig behövliga eller lämpliga och av medicinalstyrelsen godkändes samt icke medförde ökade kostnader.

För de två följande budgetåren anvisades till fullföljande av ifrågavarande byggnadsarbeten tillhopa 700,000 kronor, att likaledes utgå av lånemedel. På framställning av byggnadsstyrelsen medgav Kungl. Maj:t den 6 juli 1934, med ändring av tidigare beslut, att byggnaderna finge uppföras i huvudsaklig enlighet med av professor E. G. Asplund upprättade, den 1 maj 1934 dagtecknade ritningar under villkor, att därigenom icke uppkomme ökning i de sammanlagda kostnaderna för byggnadernas uppförande.

Vid fjolårets riksdag beviljades, i anslutning till ett av Kungl. Maj:t under rubriken »Utgifter för kapitalökning, Statens allmänna fastighetsfond» fram- lagt förslag, ytterligare 330,000 kronor, vilket belopp med 170,000 kronor översteg de ursprungligen beräknade kostnaderna. Till grund för Kungl. Maj:ts förslag låg en av byggnadsstyrelsen den 29 augusti 1935 gjord fram- ställning, däri styrelsen anmält, att de av styrelsen i skrivelsen den 2 februari 1933 för byggnadsföretaget angivna kostnaderna icke visat sig vara till- räckliga. Sålunda hade kostnaderna för de egentliga byggnadsarbetena för- dyrats på grund av att djupet till berg för grund- och källarmurar varit större än verkställda undersökningar utvisat. Med hänsyn härtill hade styrelsen föreslagit, att endast de nödvändigaste arbetena för vägar, stängsel och planering skulle verkställas. Vidare hade beträffande värme-, vatten- och sanitära installationer en stegring med över 30 procent å de kalkylerade kost- naderna visat sig uppstå, sedan anbud å dessa arbeten införskaffats. Denna betydande merkostnad hade förorsakats av flera omständigheter, såsom högre krav på teknisk laboratorieutrustning än vad ursprungligen förutsatts, stegring av priserna å ledningsmaterialier samt minskad konkurrens från spekulanter genom god arbetstillgång. Härjämte hade upptagits kostnader för en ursprungligen icke beräknad kulvert för huvudledningar under intill- liggande järnvägsområde ävensom vissa merkostnader för elektriska led- ningar enligt inkomna anbud. Sålunda uppkomna merkostnader hade — efter vidtagande av vissa förenklingar — beräknats uppgå till sammanlagt 80,000 kronor. Härutöver hade styrelsen beräknat medel för utförande av kylanlägg- ning, gödselhus, omklädnads- och badavdelning för stallpersonalen samt fun- dament för installation av en åkdonsvåg, allt arbeten, vilka ansåges nödvän- diga men för vilka kostnader icke medräknats i de ursprungliga kalkylerna. Kostnaderna för dessa nya arbeten uppskattades till sammanlagt 90,000 kronor.

Vid beviljandet av här avsedda medel uttalade riksdagen — i anslutning till en av föredragande departementschefen gjord erinran — att riksdagen förutsatte, att all sparsamhet iakttoges vid medlens användning och att det

noga tillsåges, att ytterligare anslagsäskande för byggnadsföretaget icke behövde ifrågakomma.

1936 års riksdag anvisade jämväl ett reservationsanslag å 300,000 kronor till laboratoriebyggnadernas inredning och utrustning m. m.

I skrivelse den 25 januari 1937 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om ytterligare medel till fullbordande av ifrågavarande byggnadsföretag. Styrelsen anför därvid i huvudsak följande.

Byggnadsföretaget vore numera i allt väsentligt avslutat och till betydande delar taget i anspråk för sitt ändamål. Byggnadsstyrelsen, vars slutliga kalkyler för byggnadsföretaget varit synnerligen snävt beräknade med hänsyn till det betydande merbelopp, som styrelsen måst äska, hade vid byggnadsföretagets genomförande iakttagit all möjlig sparsamhet. Emellertid hade styrelsen i en del fall ansett sig böra tillmötesgå de krav på ökad ändamålsenlighet, som framstälts av byggnadernas blivande nyttjare, även om detta medfört viss kostnadsökning i jämförelse med vad som ursprungligen beräknats.

Byggnadsarbetena för laboratoriet, vilka utförts på entreprenad, hade i allt väsentligt fullbordats i juli 1936, varefter endast återstått att slutföra vissa kompletteringsarbeten och målningsarbeten, vilka verkställts i styrelsens egen regi. Då emellertid anslaget till inredning och utrustning beviljats först av 1936 års riksdag, hade de fasta inredningarna m. m. icke kunnat anskaffas förrän under senare delen av år 1936 och ännu icke slutlevererats. Detta förhållande hade föranlett ganska betydande håltagnings-, efterlagnings- och ändringsarbeten beträffande de redan fullbordade byggnadsdelarna vid insättning och anpassning av den fasta inredningen. Dessa tilläggs- och kompletteringsarbeten hade betingat en kostnad av inemot 16,000 kronor. Byggnadsstyrelsen, vilken med iakttagande av största sparsamhet ändock redan måst disponera samtliga för byggnadsföretaget anslagna medel, saknade möjlighet att täcka motsvarande belopp inom byggnadsanslaget, och det till medicinalstyrelsens förfogande ställda anslaget för laboratoriets inredning och utrustning, som beskurits från av styrelsen begärda 450,000 till 300,000 kronor, lämnade ej heller tillgång till bestridande av ifrågavarande utgifter.

Utöver nu nämnda arbeten hade laboratoriets föreståndare påkallat ett flertal kompletteringsarbeten, vilka närmare angäves i en vid skrivelsen fogad, den 18 januari 1937 upprättad promemoria. Beträffande däri upptagna arbeten ville styrelsen framhålla, att en föreslagen breddning av vissa vägar och planer ävensom en del inhägnads- och dräneringsarbeten icke kunnat utföras inom ramen av tillgängliga medel, enär alla planerings- och vägarbeten måst inskränkas till det allra nödvändigaste, men att de likväl utan tvivel vore behövliga. Byggnadsstyrelsen hade vidare tänkt sig kunna utesluta hängrännor vid tak samt stuprör för stallbyggnaderna, men det hade visat sig, att över takkanten nedrinnande vatten förorsakade nedstänkning av fasadernas nedre delar med jord. Dessa rännor och stuprör syntes därför böra komma till utförande. Inom stallbyggnaderna vore på grund av efter inflyttningen vunnen erfarenhet vissa förstärkningar av spiltväggar och åtskilliga andra ändringar nödvändiga. Termostatsrummens beställda inredningar passade icke samman med de redan utförda elektriska ledningsanordningarna, varför ändring av de senare måste ske. Medel hade dessutom upptagits för anslutning av brandalarmledningarna inom byggnadskomplexet med brandkårens ledningsnät. Kostnaderna för samtliga i promemorian föreslagna arbeten, vilkas nödvändighet styrelsen ansåge sig kunna vitsorda, hade av styrelsen uppskattats till sammanlagt 34,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer styrelsen att för bestridande av merkostnader vid uppförandet av vissa byggnader för statens bakteriologiska laboratorium för budgetåret 1937/1938 måtte anvisas ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Beträffande de ifrågavarande arbetenas beskaffenhet och detaljberäkningarna för desamma får jag hänvisa till handlingarna i ärendet.

Till följd av remiss har *medicinalstyrelsen* den 13 februari 1937 avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen betonar därvid till en början, att styrelsen för sin del icke gjort några framställningar, vare sig officiellt eller under hand, om utförande av byggnadsarbeten utöver den givna kostnadsramen. Beträffande de i byggnadsstyrelsens skrivelse angivna kompletteringsarbetena, vilka beräknats draga en kostnad av 34,000 kronor, anser sig *medicinalstyrelsen*, som verkställt undersökning å platsen, kunna vitsorda, att de icke äro obehövlige. Styrelsen framhåller emellertid, att det måste anses tillkomma den byggnadstekniska sakkunskapen att avgöra, dels om ifrågavarande kompletteringsarbeten förorsakats genom bristande planläggning vid arbetets utförande, dels om och i vad mån de anses böra gäldas av vederbörande entreprenör.

Vid sin skrivelse har styrelsen fogat en av laboratoriets föreståndare den 12 februari 1937 upprättad promemoria, däri behovet av ifrågavarande kompletteringsarbeten ytterligare belyses. Beträffande de närmare detaljerna i denna promemoria torde jag jämväl få hänvisa till handlingarna. Här må endast anmärkas, att av byggnadsstyrelsen beräknat belopp för anslutning av brandalarmledning till brandkårens ledningar av föreståndaren föreslagits utgå, enär Kungl. Maj:t genom beslut den 22 november 1935 ställt särskilda medel till förfogande för anordnande av automatisk brandalarm i nybyggnaderna. Det äskade totalbeloppet borde i anledning härav sänkas med 1,500 kronor.

Departements-
chefen.

Då jag i fjol såg mig nödsakad att äska medel för fullbordande av nybyggnaderna för bakteriologiska laboratoriet till ett belopp, som med 170,000 kronor översteg det av riksdagen beviljade totalbeloppet, uttalade jag, att jag måste finna det beklagligt, att de beräknade, nog så betydande kostnaderna måste överskridas. Jag förutsatte tillika uttryckligen, att vid den fortsatta planläggningen all sparsamhet iakttoges och att det noga tillsåges, att ytterligare överskridanden icke behövde ifrågakomma. Vad jag i sistberörda avseende anført underströks jämväl av riksdagen.

Jag finner det vid sådant förhållande synnerligen anmärkningsvärt, att Kungl. Maj:t och riksdagen genom vidtagna dispositioner försatts i det tvångsläget, att den nya byggnaden icke kan färdigställas utan att ytterligare medel anvisas, och detta så mycket mera som *medicinalstyrelsen* — med vilket ämbetsverk, enligt brev den 30 juni 1933, byggnadsstyrelsen hade att samråda beträffande eventuella smärre omläggningar och ändringar i förslaget — i utlåtande den 13 sistlidne februari förklarar sig icke hava »gjort några framställningar, vare sig officiellt eller under hand, om utförande

av byggnadsarbeten utöver den givna kostnadsramen.» Vad som av byggnadsstyrelsen andragits till försvar därför synes mig icke hållbart. Då det sålunda framhålles, att anslag för inredning och utrustning ställts till förfogande först vid en så sen tidpunkt, att svårigheter vid dess utnyttjande inträtt, nödgas jag erinra, att framställning från medicinalstyrelsen i ärendet ingått först den 29 januari 1935 och att anslag för ändamålet sålunda icke kunnat äskas tidigare än i statsverkspropositionen till 1936 års riksdag. Det lär för övrigt böra uppmärksammas, att vida mer än halva beloppet av de detaljredovisade kostnaderna hänför sig till kompletteringsarbeten, som icke sammanhånga med inredningen, bland annat omkring 14,725 kronor för planerings- och vägarbeten, 1,500 kronor till förstärkning m. m. av spiltväggar, 2,500 kronor till rengöringsarbeten och 1,500 kronor — vilka sedermera frånfallits — för brandalarmledningar, till vilka särskilda medel anvisats.

Vad själva sakfrågan angår, giver utredningen vid handen, att det ytterligare oundgängligen erforderliga beloppet uppgår till inemot 16,000 kronor. Enligt uppgift saknas nämligen möjlighet att bestrida redan gjorda utgifter till detta belopp med tillgängligt byggnadsanslag, och på grund av utgifternas natur synes icke heller anslaget å 300,000 kronor till inredning och utrustning m. m. av laboratoriet kunna disponeras för täckande av den uppkomna bristen. Ytterligare anslag till nämnda belopp lärer därför icke kunna undvikas.

Beträffande de av laboratoriets föreståndare härutöver påkallade kompletteringsarbetena har behovet av dessa visserligen vitsordats av byggnadsstyrelsen. Medicinalstyrelsen har emellertid begränsat sig till att beteckna arbetena ifråga såsom »icke obehövlige», varav lärer framgå, att de i varje fall delvis äro av beskaffenhet att kunna anstå. Av medicinalstyrelsens yttrande att döma vill det vidare förefalla, som om det icke vore fullt klart, om och i vad mån kostnaderna för dessa arbeten böra åvila staten eller vederbörande entreprenör.

Emellertid lär det vara att förutse, att ytterligare medel kunna visa sig behövlige för att möjliggöra, att den nya byggnaden kan tagas i bruk. Under sådana förhållanden och då det icke bör ifrågakomma att hos riksdagen äska anslag utöver vad jag nyss beräknat, synes ingen annan utväg stå öppen än att här åsyftade kostnader — vare sig de hänföra sig till inredning och utrustning i teknisk mening eller till egentliga byggnadsändamål — gäldas av det ganska rikligt utmäta inredningsanslag, som av fjolårets riksdag anvisades. Av sistnämnda anslag kvarstå för närvarande odisponerade omkring 95,000 kronor. Kungl. Maj:t torde i nämnda syfte böra av riksdagen utverka medgivande, att från sagda reservationsanslag må bestridas kostnaderna för sådana av nu ifrågavarande arbeten, som av medicinalstyrelsen befinnas oundgängligen nödvändiga för byggnadernas användande för sitt ändamål samt enligt av byggnadsstyrelsen verkställd utredning icke böra gäldas i annan ordning. Jag förutsätter givetvis härvid, att en sådan avvägning av förefintliga behov sker, att ytterligare medel för inredning och utrustning m. m. icke komma att äskas på grund av den av mig föreslagna anordningen.

För min del saknar jag möjlighet att med säkerhet bedöma, i vilken ut-

sträckning de till en kostnad av 34,000 kronor angivna arbetena äro av beskaffenhet att omedelbart böra komma till utförande. Ej heller låter det sig göra att angiva, om och i vad mån ersättningsskyldighet kan åligga vederbörande entreprenör. Jag förutsätter, att byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen gemensamt noga pröva ifrågasatta arbetens oundgänglighet, innan de komma till utförande. I varje fall har från föreståndarens sida medgivits, att av det angivna beloppet 1,500 kronor kunna frånräknas. Anledning synes mig icke heller föreligga att i nuvarande läge, då laboratoriet praktiskt taget är färdigt till inflyttning och vissa av lokalerna redan tagits i bruk, räkna med marginal för oförutsedda utgifter. Då dessa senare upptagits till 3,000 kronor, bör det ifrågasatta bemyndigandet alltså kunna begränsas till att avse ett belopp av högst 30,000 kronor.

Då tidigare byggnadsanslag anvisats bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond», torde jämväl nu förenämnda anslag å 16,000 kronor böra utgå såsom reservationsanslag i enahanda ordning och bestridas av lånemedel.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond» till Vissa kompletteringsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 16,000 kronor,

dels ock medgiva, att för återstående kompletteringsarbeten vid nämnda laboratorium må, enligt av mig förordade grunder, av det för budgetåret 1936/1937 anvisade reservationsanslaget till inredning och utrustning m. m. av nybyggnad för statens bakteriologiska laboratorium tagas i anspråk ett belopp av högst 30,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Viking Nilsson.